

VIII. ФИНАНСИ

Информацията в раздел „Финанси“ е систематизирана в шест подраздела: „Държавни финанси“, „Финанси на предприятията от нефинансовия сектор“, „Финансови институции“, „Пари и кредити“, „Платежен баланс“ и „Застраховане“.

Подраздел „Държавни финанси“ е разработен въз основа на данни, получени от Министерството на финансите.

От 1995 г. се публикуват данни за консолидирания държавен бюджет. Със Закон за държавния бюджет на Република България за 1995 г. се утвърдиха републиканският бюджет, бюджетът за социално осигуряване и бюджетът на съдебната власт. До 1994 г. вкл. се публикуваха данните за касовото изпълнение на държавния бюджет.

Подраздел „Финанси на предприятията от нефинансовия сектор“ е разработен въз основа на данните, събирани от Националния статистически институт на база на счетоводните отчети. Информацията е получена от нефинансовите държавни, общински, кооперативни и частни предприятия.

В броя на предприятията към 31.12. (табл. 5) са включени всички предприятия, водещи двустранни счетоводни записвания и представили годишен счетоводен отчет.

Някои сборни редове в таблиците не се изчерпват или се превишават от съставните им числа поради извършени закръглени на по-високо ниво.

Подраздел „Финансови институции“ е разработен въз основа на информация, предоставена от Българската народна банка (БНБ).

В броя на финансовите къщи (табл. 9) са включени всички, които са предоставили годишен счетоводен отчет в БНБ.

В броя на търговските банки е включена и Държавната спестовна каса.

Подраздел „Пари и кредити“ е разработен въз основа на информация, предоставена от БНБ.

Паричната маса (табл. 16) е обобщаващ показател, характеризиращ състоянието на паричното обращение и финансовата система. Той е сума от бързоликвидни пари, влияещи непосредствено върху паричното обращение, т. нар. „тесни пари“ (паричен агрегат M1), и потенциалите (квизи) пари и специалните депозити.

Тесните пари - паричен агрегат M1, включват парите извън банките (парите в обращение) и безсрочните депозити.

Показателят „Пари извън банките“ се формира, като от паричната емисия на БНБ за съответната година се извади сумата на парите в касите на всички търговски банки.

Безсрочните депозити в банките са всички депозити, платими при поискване, прехвърляеми чрез чек или използвани по друг начин за извършване на разплащания без ограничения или глоби.

Потенциалните (квизи) пари са пасиви на паричната система, които не се използват като директно средство за разплащане в даден момент, но са паричен потенциал, който в бъдеще при определени условия може да се окаже в сферата на паричното обращение. Такива са спестовните и срочните депозити, както и депозитите в чужда валута.

Спестовните депозити са лихвоносни, непрехвърляеми депозити. Те са законово защитени при евентуален банкрут.

Срочните депозити са депозитите във финансовите институции с фиксиран срок. С терминен срочен депозит се означава също и депозит, който може да бъде изтеглен след предварително предизвестие. Срокът на предизвестие е фиксиран в договора за депозит.

Депозити в чужда валута са всички депозити на резиденти, деноминирани и платими в чужда валута независимо от вида и срочността им.

Емисията от банкноти и монети (табл. 17) включва парите в касите на БНБ, търговските банки, пощенските и застрахователните учреждения, касите на фирмите и други организации и парите в населението.

Номиналните и реалните лихвени проценти по едномесечните депозити и краткосрочните кредити (табл. 22, 23, 24 и 25) са по данни на БНБ.

Реалните лихвени проценти са изчислени по следната формула:

$$R(r) = \frac{R(n) - CPI}{1 + CPI},$$

където:

$R(r)$ - означава реален лихвен процент;

$R(n)$ - номинален лихвен процент;

CPI - индекс на потребителските цени.

Подраздел „Платежен баланс“ е по данни на БНБ. Публикуваните данни се различават от тези в предходните издания поради промяна в методологията на изчисляване.

Подраздел „Застраховка“ е разработен въз основа на данните, събирани от Националния статистически институт. Информацията е получена от застрахователните предприятия, които са представили годишен счетоводен отчет.